

INOSTRANA SUDSKA PRAKSA

SAVESNOST UGOVORAČA OSIGURANJA

Kod ugovora o osiguranju naglašeno je poverenje koje ugovorači moraju da poštuju pri zaključenju i izvršenju ugovornih obaveza. Od osiguranika se prvo zahteva da „pošteno misli“, da istupa „u dobroj veri“, drugim rečima da bude savestan. Laž, prevara i obmana ne tolerišu se ni kod jednog ugovora, no zaključivanju ugovora o osiguranju prethodi faza koja drugim ugovorima nije svojstvena. Lice koje namerava da zaključi ugovor o osiguranju ne samo da je dužno da što potpunije i tačnije odgovori na postavljena pitanja osiguravača već je i obavezno da mu pruži podatke koji mogu biti od značaja za ocenu rizika. Ovo stoga što osiguravač ne poznaje sve okolnosti koje su u ovom pogledu važne, dok ih osiguranik poznaje bolje. Ova dužnost osiguranika bitna je za funkcionisanje osiguranja.

Osiguravač takođe ima obavezu da poštuje načelo maksimalne dobre vere. Prošla su vremena kada je osiguravajuća kuća mogla mirno da posmatra ponašanje osiguranika kako bi izbegla svoju ugovornu obavezu prema osiguraniku ukoliko on nije u potpunosti ispunio svoje ugovorne obaveze. Sve veća zaštita potrošača nametnula je osiguravačima nove obaveze.

Prva sudska presuda o tome da ugovor o osiguranju mora pratiti krajnje poštena namera (*uberrimae fidei*), koja je u tom pogledu obavezivala obe ugovorne strane, doneta je u Engleskoj u 18. veku (*Carter v „Boehm“*). Sudija je zaključio „da 'dobra vera' zabranjuje svakoj ugovornoj strani da prikrije nešto što privatno zna da bi navela drugu stranu da zaključi ugovor ne poznajući činjenično stanje...“ Savesna ugovorna strana u takvom slučaju ima pravo da raskine ugovor o osiguranju (presuda *Morisson v „Universal Marine Insurance“ Co. Ltd. /1873/*). Zbog nepoštovanja načela maksimalne dobre vere, nevina strana nema pravo na naknadu štete, nego samo na povraćaj premije osiguranja (presuda „*Banque Financiere la Cite“ v „Westgate Insurance“ Co. Ltd. /1990/*).

U sporu „*Secunda Marine Services*“ Ltd. v „*Liberty Mutual Insurance*“ Co. (2006) sud je utvrđivao da li je osiguranik bio savestan (*due diligent*) i zaključio da „*due diligence*“ predstavlja pravni termin. U suštini, to je razložna pažnja koju osiguranik treba da primeni u datim okolnostima. Sud će u obzir uzeti ponašanje osiguranika u svetlu toga šta je osiguranik mogao razložno da preduzme. Sud će u obzir uzeti i ponašanje osiguravača. Sama praksa koju osiguravači sprovode takođe može biti neprihvatljiva, bez potrebne savesnosti.

U sporu *Blakley v „USAA Casualty Insurance Company“* od suda se tražilo da utvrdi da li je osiguravač bio dovoljno savestan prilikom utvrđivanja štete koju je osiguranik pretrpeo. Standard ponašanja osiguravača utvrdio je vrhovni sud države Juta u SAD, kada je zaključio da „dobra vera“ zahteva od osiguravača savesno utvrđivanje činjeničnog stanja, na osnovu koga bi sud doneo odluku da li je podneti odštetni zahtev validan, i ukoliko utvrdi da nije, zahtev odmah odbio. U pomenutom slučaju *Blakley* sud je utvrdio da ponašanje osiguravača nije bilo razložno kad je utvrđivao visinu naknade na koju osiguranik ima pravo.

U slučaju „*Axis Surplus*“ Ins. Co. v *Reinoso* (2012) sud je utvrdio da osiguranik nije bio nedužan kada je od osiguravača zahtevao naknadu za štete na apartmanima koje je izdavao, s obzirom na to da ovaj rizik nije bio pokriven osiguranjem (namerno učinjena šteta).

U slučaju *Entin v „Superior Court“* (2012) činjenično stanje bilo je sledeće. Entin se osigurao 1991. za slučaj nesposobnosti obavljanja delatnosti lekara. Ugovor o osiguranju predviđao je da „potpuna nesposobnost“ znači a) da osiguranik u suštini nije u stanju da obavlja svoje dužnosti i b) da će osiguranik dobiti lekarsku negu koja odgovara njegovoj nesposobnosti. Entin je podneo zahtev osiguravaču da nije sposoban da radi zbog migrene. Osiguravač je počeo da isplaćuje ugovorene mesečne naknade Entinu. Naknadnim lekarskim pregledom Entina osiguravač je zaključio da on nije nesposoban da radi prema uslovima ugovora o osiguranju. Sud je odbio Entinov zahtev za suđenjem sa porotom jer je zaključio da je u pitanju tumačenje ugovora o osiguranju.

U slučaju „*Yan Fang Du et. Al.*“ v „*Allstate Insurance Company, et. Al.*“ (2012) osiguranik osiguravača „Du“ bio je odgovoran za udes koji je svojim automobilom izazvao i u kome su četiri lica povređena. Od 2006, kada se udes dogodio, osiguravač je utvrđivao činjenično stanje. Sud nije utvrdio da je osiguravač bio nesavestan i pored velikog proteka vremena. Premda je odgovornost osiguravača bila nesporna, priroda štete nije se mogla brže utvrditi.

Ugovorom o osiguranju broda, prema aktu *Inchmaree clause*, pokrivena

je šteta prouzrokovana nehatom zapovednika, oficira i posade (pod uslovom da takva šteta nije posledica nedostatka dužne pažnje osiguranika, brodovlasnika ili menadžera). Sve do donošenja presude „*Sealion Shipping Ltd & Anor*“ v „*Valiant Insurance Company*“ (2012) nehat osiguranika, brodovlasnika ili menadžera nije bilo teško dokazivati. Osiguravač je u ovom slučaju tvrdio da se odredba o menadžeru takođe odnosi na tehničko lice koje je imalo svojstvo menadžera, ali u upravljanju. Osiguranik je tvrdio suprotno i pozvao se na imovinsko osiguranje tvrdeći da osiguranik ima dužnost da preduzima samo razumne mere predostrožnosti čiji bi se izostanak smatrao nesavesnim ponašanjem.

Dva su pitanja postavljena pred sudom: koji se standard ponašanja traži od osiguranika i šta predstavlja nehat? U vezi sa prvim pitanjem, sud je zaključio da standard za nehat i nedostatak dužne pažnje predstavljaju nedostatak razložne pažnje. Kod drugog pitanja, sud je zaključio da tehnički menadžer nije bio nehajan.

Izvori

- E. R. Hardy Ivamy, Chalmers' Marine Insurance Act, 1906, London, 1993.
- Property Insurance Coverage Law Blog: Florida Insurance Lawyer & Attorney: Merlin Law Group Law Firm
- <http://www.propertyinsurancecoveragelaw.com/2012/10/articles/bad-faith/insurance-law...> 21. 8. 2013.
- JDSupra Law News, Insurance Coverage, October 2012.
- <http://www.jdsupra.com/legalnews/insurance-coverage-october-2012-44034/>, 24. 8. 2013.
- Ince&Co / Want of due diligence or recklessness?
- <http://www.incelaw.com/ourknowledge/publications/want-of-due-diligence-negligence-or-rec...> 21. 8. 2013.

Dr Zoran D. Radović